

A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISTERIUM MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ

Budapest, V., Báthory-utca 19.

KIADJA: Dr. LENDL ADOLF, „A TERMÉSZET” MELLÉKLAPJAKÉNT

Budapest, II., Donáti-utca 7.

A „HALÁSZAT” előfizetési ára 3 korona — „A TERMÉSZET”-tel együtt 6 korona.

Közigazgatás és a halászat.

Ugy a törvényhozásban, mint a napi sajtóban nem egyszer esett már szó arról, hogy a halászlai törvény tizenegy évet meghaladó fennállása dacára még mindig nincsen végrehajtva. Sajnos, lehetetlen e panasz jogos voltát el nem ismerni, mert bizony tény az, hogy a törvénynek nem egy sarkalatos rendelkezése, köztük különösen a halak védelmét és óvását célzó különböző tilalmak, még távolról sem mentek át az életbe úgy és annyira, a mint a cél azt kívánja, sőt parancsolja.

Hogy ma is mily leplezetlenül folyik a halászlai tilalmazott módok és eszközök használatával, némely vidéken csak úgy, mint a törvény életbeléptetése előtt, arra nézve néhány tényre hivatkozom.

A ki nyáron apadó vízzel hajón utazik a fővárosból lefelé, százsámra láthatja a Dúnába ágazó holtmedrek és fokok torkolatán épült elzárásokat, átkötéseket, a melyeknek egyedüli célja, az árvízzel együtt a folyó előterére vonult anyahalakat és ezek ivadékát biztosan és munka nélkül a halász kezére juttatni. Reájuk nézve a törvény második szakaszában foglalt tilalom egyszerűen nem létezik. Sőt, hogy az említett átkötések minél inkább megfelelhesse nek céljuknak, nyilásaikat rendszerint oly szűkre szabják, hogy legtöbbször még az ujnyi hosszúságú, tehát teljesen hasznavehetetlen halak sem térhetnek vissza a mederbe.

Ilyen egyébként a halászlai legtöbb hálójá is, mert a halászlaiunkat jellemző féktelen kapzsiság folytán a halászok nagy része olyan szerszámmal dolgozik a legszívesebben, a melyeknek nyilásain át egyetlen hal sem menekülhet. A ki némi figyelemre méltatja a vízmenti teregetőkön száradó hálókat, meggyőződhetik róla, hogy úgy a kis halász kezén szokásos aprószerszámok, mint a legrangosabb öreg- vagy húzóhálók között is vajmi ritkán akad olyan, a melyik megüti a törvény által megszabott személységet. A szemek oly aprók, hogy lehetetlen a tör-

vényes mértéken alóli halaknak szabadulni. Ha pedig egyszer kezébe kaphatta azt a halász, az onnan élve ki nem kerül, mert célja nem az, a mi a törvényé, hogy t. i. kellő kímélettel visszaereszse, hanem hogy magát és másokat meggyőzze arról, hogy a visszaeresztés céltalan, mert akkorra a hal már élette-lenné lett.

Hát még a ki nem sajnálja idejét a halaspia-czoktól, az gyűjthet ám szomorú tapasztalatokat arra nézve, mily kevés gond fordítatik a törvény érvényesítésére. Kinek kedve telik benne, bőven gyönyörködhetik például abban, mint szállítják és árulják egész éven át a törvényes méreteken alóli halakat és mily élénk a forgalom különösen a nyárelői tilalmi időszakban a tilalom alá eső halfajtákban. Közönségnek, hatóságnak kisebb gondja is nagyobb annál, hogy ápril 1-től június 15-ig csakis olyan pontyot, süllőt, kecsegét, tokot stb. szabad a törvény értelmében árulni, a melyekre nézve szabályszerű származási bizonyítvánnyal van igazolva, hogy az zárt vízből való, avagy pedig, hogy a tilalmas idő beállta előtt lett már kifogva, tehát bárkából való. Tessék csak ily származási bizonyítvány felmutatását kérni, ilyenekkel még a fisér sem rendelkezik, annál kevésbbé a másodárú kofa, avagy a halász. Feleleteikből hamar meggyőződhetünk, hogy ezen emberek legtöbbje azt sem tudja, mi fán terem az a származási bizonyítvány; ha pedig akadt egy közöttük, a ki ilyent felmutathat, abból legbizonyosabban azt tudhatjuk meg, hogy kiállítója halvány sejtelmével sem birt annak, minők e bizonyítványnak hatóságilag megállapított alak és lényegi kellékei. Így esik azután meg az, hogy az élelmes fisér olyan bizonyítványnak birtokában, a melyben a község érdemes előljárója hivatalosan kijelenti, hogy »községünkben lakó N. N. halászbérlő zárt vízben halászik«, avagy pedig, hogy »bárkájában 50—60 kg. vegyes hal találtatott a tilalom beálltakor«, egész éven át nyakra-főre, teljesen szabadon értékesíti halait, úgy a tilalmi idő tartama alatt, mint az esetben is, ha azok méreten alóliak.

Pedig ha ellenőrzés volna, vajmi hamar tiszt-

tába lehetne hozni, hogy a bizonyítványban megjelölt zártvíz tulajdonképpen valamely folyónak egyik kiegészítő része, tehát leghatározottabban nyílt víz; vagy pedig, hogy a kereskedő egy pénteken is jóval több halat értékesít, mint a mennyi a hatóságilag konstatált készletből telik, tehát a többlet feltétlenül gyanús eredetű. Ámde az épen a baj, hogy a legtöbb helyen vagy nincs, avagy pedig olyan gyarló a piaczi ellenőrzés, hogy a jelzett bizonyítvány nemcsak meg nem akadályozza a visszaélés elkövetését, de sőt elősegíti azt.

Hozzájárul mindezekhez az is, hogy konkrét panasz esetén a legtöbb hatóság megelégszik a formával s a világért sem kutatja a lényegét. Már pedig a jelzett bizonyítvánnyal hasonló esetekben ennek elég van téve, panaszlott a vád és következményei alól szabadul, sőt megesett, hogy mivel a t. hatóság a vádat alaptalannak jelentette ki, a panaszló marasztaltatott az eljárási költségekben.

Úgy vélem, ez a néhány példa eléggé mutatja, hogy a halászati törvényvel is csak úgy vagyunk, mint sok egyéb törvényünkkel. Vannak ugyanis szigorú rendelkezések és tilalmak a halak védelmére, de azokon csak az nem teszi túl magát, a kinek vagy nagyon aggályoskodó a lelkiismerete, vagy pedig túlkevés a leleményessége.

A törvény végrehajtása tudvalevőleg a közigazgatás feladatát képezi s így őt terhelik az e körül észlelhető mulasztások. Szembe állítva a kettőt, nem volnánk igazságosak, ha el nem ismernénk, hogy ezen sajnálatos állapotok szanálása nem épen könnyű feladat. Gyökerei sokkal messzebbre nyúlnak, hogysem azokhoz könnyen hozzáférni lehetne. Minden téren, a hol az egyesek önzése a szakértelem hiányával s a nagyközönség közönyével van párosulva, természetszerűleg csak lassú javulás képzelhető, legyen bár az azt szorgalmazó közigazgatás működése a legtekélyesebb. Mennyivel inkább áll ez a halászatra nézve, a hol a tiltott fogásmódok és eszközök használata évszázados gyakorlaton alapul, ennél fogva a javulás a megszokás hatalmának megtörését jelenti. Szerintünk ezen a téren közmegelegedést keltő eredmények kivívásához hosszú évek, nehéz és lelkiismeretes munkásság elengedhetlen kellék.

De ha áll is az, hogy a törvényes halászati tilalmak érvényesülését közviszonyaink szülte olyan akadályok hátráltatják, a melyek nem egykönnyen távolíthatók el útból, nemkevésbé áll az is, hogy ennek daczára jóval előbbre lehetnénk, ha a halászat ügye nem lenne mostoha gyermeke a közigazgatásnak. Általános a panasz, hogy úgy a helyi, mint a járási hatóságok felette kevés jóakaratot tanúsítanak ezen termelési ág iránt s hogy ennek következtében a feléledt magán-tevékenység szárnyaszegetten vergődik.

A földművelésügyi minister erélye, buzgósága megalkotta a halászati társulatokat, a minek következtében halaszvizeink értékesebbjei nem nélkülöznek már amaz érdekszövetkezetet, mely hivatva van az eddig teljesen gazdátlanok ismert halászatért sikraszállani. De mit használ ezek tevékenysége, ha a viszonyoknál fogva vajmi gyakran szükségessé váló és saját igazuk védelmére vonatkozó kérdésekben nem

támaszkodhatnak a közhatóságra. Ne feledjük, hogy a halászat javítása érdekében a legelső teendők egyike az orvhalászatnak minél előbb végét vetni és kézzelfogható példák alapján a halászokat az ok-szerű kimélet előnyeiről meggyőzni. Ehhez pedig elengedhetetlen a hatóság erélyes közreműködése, mivelhogy egyelőre az ellenőrzés lehető szigorítása s a törvény büntető határozatainak igazságos, de erélyes alkalmazása vezethetnek csak célhoz.

Az ellenőrzés hatékonyabbá tétele érdekében a földművelésügyi minister már intézkedett abban az irányban, hogy a csendőrség és pénzügyőrség a törvény 9. §-ban megjelölt köteletségének teljesítésére újból is utasíttassék. Egyben a maga hatáskörében eme teendők végzésére az összes állami erdőőri személyzetet, folyamfelvigyázókat és medertisztítási kormányosokat is kötelezte, szóval tőle telhetőleg siet odahatni, hogy a halászat emelésével kapcsolatos tilalmak a legsikeresebben érvényesüljenek. Hasonló törekvéseket találunk maguknál a halászat tulajdonosainál is, a mennyiben a társulatok kivétel nélkül szintén gondoskodtak arról, hogy általuk e végből alkalmazott örök ügyeljenek fel a halászatra.

Ily módon a felügyelet és ellenőrzés kérdését már is megoldottnak tekinthetjük s csupán az van hátra, hogy a hatóság a törvény alkalmazásával mutassa meg, hogy minden arra hivatott tényező az orvhalászat megszüntetésére kiváló súlyt helyez. Kötelessége ez mindnyájunknak, nemcsak azért, mert a törvény rendel, hanem mert vele a közjónak teszünk szolgálatot. Am a ki ebben kételkedik, tekintse csak a halászzal annyira rokon vadászatot s hamar meggyőződhetik, hogy mindenütt, ott a hol a hatóság tudatában van annak, minő kárt okoz a lesipuskás, ha párzási időben ejti el a vadat, ott a vadászat értékében óriásilag emelkedett s a községeknek jelentékeny anyagi forrásává lett. A közhatóságon áll, hogy így legyen a halászatnál is. L— —s.

Balatoni hering.

Iparunk függetlenítésére irányuló hazafias mozgalmak közepette jól eső örömmel emlékezünk meg arról, hogy a halászat terén is sikerült olyan kereskedelmi cikket termelni, a mely minden ízében magyar s míg a multhoz képest örvendetes haladást képvisel, alkalmas arra, hogy a külföldről eredő hasonló áruval sikerrel versenyezzen.

Ez a balatoni hering.

Tudvalevőleg a Balatonban kivált késő ősszel oly tömegesen fogják a *gardát* (*Pelecus cultratus L.*), ezt a heringhez sokban hasonló halat, hogy frissen lehetetlen őket értékesíteni. Megromlásukat elkerülendő, a felesleget tehát besózzák és szárítják, hogy azután mint *sózott*, illetve *száritott* halat értékesíthessék.

A konzerválásnak ez a neme, a mely egyedül használatos nálunk, a vele járó halhasítással együtt nagyon mocskos egy mesterség s főleg szaga által messze környéken annyira érezteti lételét, hogy közegészség szempontjából is régen rászolgált az erre hivatott hatóság figyelmére. De még e mellett oly silány árut nyújt, hogy ugyancsak kevés igényű embernek tekinthetjük azt, a kinek izlését kielégítik. Tényleg, nálunk nem is fogyasztja

más e cikket, mint az oláhság, a kik tudvalevőleg sokkal gazdagabbak szigorú büntök dolgában, mint földi javakban. Ebben leli magyarázatát az, hogy tudtunkkal csakis Arad és Temesvár piacaira szorítkozik ez az áru értékesítése.

Érdekes és jellemző, hogy bár a garda tömeges előfordulásánál fogva mindenkor nevezetes járuléka volt a balatoni halászatnak, következésképpen a halászati ipar jövedelmezésének fokozására nézve épen nem volt közönyös ezen áru forgalmi képességének emelkedése, a Balaton régi bérlői soha sem foglalkoztak e kérdéssel. Úgy látszik a szokás, meg a vállalkozás hiánya, talán részben a tudás hiánya is, minden igyekezetüket a halak kifogásában egyesítette, mert míg ebben ugyancsak leleményeskedtek, addig az üzlet egyéb tényezőit teljesen figyelmen kívül hagyták. Csak azóta mutatkozik változás, a mióta a balaton halászati részvény-társulat működik, mert ez szakítva a multaknak hagyományaival, rálépett a haladás útjára, abban az értelemben, hogy céltudatos termelésre tegye azt, a mi addig nem volt egyéb közönséges halfogásnál. Tevékenységének szakszerűen helyes és kifogástalan voltát minden ahhoz értő ember szívesen elismeri, kiváltképpen a halállomány emelése és javítása, valamint a piacképesség emelése tekintetében. Ám ha van is még kívánni való, ne feledjük, hogy a társulat erősen küzd a kezdet nehézségeivel, az avatatlanok előítéletével, még inkább pedig a hangulattal, melyet bizonyos érdekkörök támadásaikkal a nagyközönség körében támasztani meg nem szűnnek.

Célom és terem szűk kerete nem engedi, hogy ezekkel ez alkalommal bővebben foglalkozzam, majd rá kerül a sor erre is; hanem megmaradva a társulat részéről újonnan bevezetett konzerválásnál, ismertetni kívánom a gardának heringgé való feldolgozását.

Halunknak a heringhez való hasonlatossága, másrésztől viszont ez utóbbinak általános kelendősége eléggé megérteti a társulat nagyon tevékeny igazgatójának, Purgly Pálnak ilyen irányú kísérletek megtevésére irányuló elhatározását. A páczolást egy külföldi gyáros végezte s a midőn ez évi szeptember hó végén Darányi minister a Balatonon járt, már többen megízlelhették a héring módra páczolt gardát. A kísérlet sikere annyira biztató volt, hogy annak alapján a részvénytársulat igazgatósága készséggel adta meg ügyvezetőjének a felhatalmazást, a most már itthon, nagyobb alapon folytatandó kísérletekhez.

Hosszas keresés és tárgyalások után sikerült az erre alkalmas egyéniséget fellelni és szerződtetni, a ki nem épen olcsó pénzért vállalkozott a magyar munkások kitanítására. Az illetőt Schönaunak hívják; hazájában, a keleti tenger mellett, jelentékeny halkonzerv-gyárat tart üzemben s e téren kiváló hírnévnek és tekintélynek örvend.

Megérkezése után megtörtént az előkészület s a társaság siófoki telepén csakhamar készen állt a műhely. Mint meggyőződöttünk, a berendezés egyszerű és felette gyakorlati, úgy a munkahelyek csoportosítása, mint kiváltképpen a kezelés tisztasága tekintetében is. Nyoma sincs olyasminek, mi a szemlélőt disgustálhatná, avagy a mi az ily helyeken szokásos kellemetlen szag képződésére leginkább alkalmat szolgáltató erjedést elősegíthetné. A halak tisztítását, hasítását, mosását, sózását, a páczba való berakását csinosan öltözködött leányok végzik olyan tisztasággal, a mely a legkényesebb igényeket is kielégíti. A

munkásnők ügyességét nagyon jellemzi a halak gerincének eltávolítása okából szükséges nehéz művelet. A halak szálkáit, a minők tudvalevőleg a gardában ép oly bőven vannak, mint a heringben, a só és a pácz teljesen fölemésztí, úgy hogy egészen eltűnnek a halból. Megpuhul a halnak gerincze is, de nem annyira, hogy megsemmisülne, épen ezért a finomabb árunál ezt külön távolítják el.

A halak a test hosszában ketté szelve vagy laposan, vagy göngyölve kerülnek cca 4 kgr. súly tartalmú kis tonnákba, sokféle fűszerrel vegyített savanyu lében, vagy pedig 60 kgr. súlyú hordókban csak sóban. Amazok képezik a páczolt heringet, az utóbbiak ellenben a sózott fajtát. Jelenleg több mint 100 mázsa ily áru van már készen.

A forgalomba hozatal előtt a kis tonnákhoz százait küldte szét a társulat kereskedők, szállodások, vendéglősök és más ahhoz értők között, kritikát kérve az áru minőségére nézve. Volt alkalmunk a beérkezett leveleket látni s örömmel regisztráljuk, hogy a páczolt halak tekintetében csupán a lé savanyúságára nézve vannak véleményeltérések, egyébként kivétel nélkül elismeréssel adóznak.

Jellemző, hogy a kereskedők az áru bevezetésére készségüket egytől-egyig kijelentették feltéve, hogy annak nagybani ára méltányosan lesz megszabva. Mivel tudomásunk szerint az megtörtént és pedig olyformán, hogy számításunk szerint a fogyasztó azonos nagyságú hazai halat legalább 2-3 fillérral kaphat olcsóbban, mint hasonlóan készített heringet: nem kételkedünk, hogy ez a cikk csakhamar elterjed a közönség körében s ha ki nem is szorítja egészen, de a mennyire a mennyisége engedi, okvetlenül redukálja a külföldi behozatalt.

Kísérletek folynak továbbá a főgasnak, illetve süllőnek kocsonyázva való feldolgozására nézve is. A próbák annyira előrehaladtak, hogy az ízleltetőül nyujtottak után ítélve a lehető legjobb reményt táplálhatjuk annak sikere iránt is, ami, hogy így legyen, szívünkben óhajtjuk.

Végül még egyet. A ki nem húny szemet az előtt, hogy a szóban forgó konzervgyártás egy könnyen romló hús számára a közfogyasztás lehetőségét biztosítja; a ki továbbá figyelembe veszi, hogy vonatkozásaiban ez az üzem sokszorosan érinti az ipart, sőt részben még a mezőgazdaságot is, az bizonyára szívesen elismeri a balatoni halászati r.-társulat eme vállalatának fontos közgazdasági jelentőségét. Szerintünk a társulat nem csak magának, de a köznek is nevezetes szolgálatot tesz akkor, ha vállalatát virágzásra juttatja. Épen azért ne engedje magát kitűzött útjától eltéríteni; mi bízunk benne, hogy a győztes ő lesz s azok, a kik má támadnak, a közel jövőben eredmények előtt lesznek kénytelenek meghajolni.

HALAINK.

(Folytatás.)

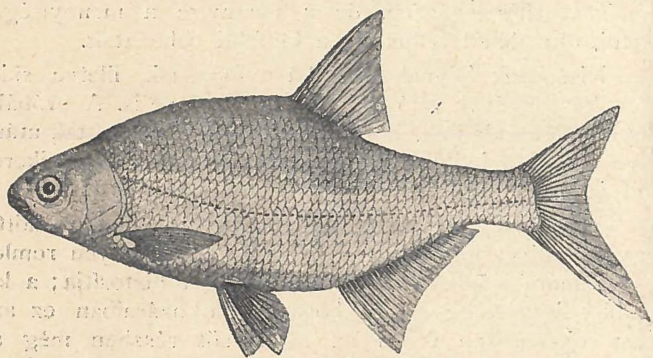
Irtó: Kohaut Rössö.

I. rend: Csontosihalak (Teleostei).

Család: *Pontyfélék* (Cyprinoidei).

7. nem: *Keszeg* (*Abramis Cuv.*) A torokfogak hengerek; sima koronájuk összenyomott; képletük: 5-5 A bajusz nélküli száj többé-kevésbé fölfelé nyíló. Az alsóúszó alapja hosszabb a hátúszó alapjánál. A hasioldal a hasúszószárnyak és a hugygyó között halpénz nélkül való, ormos élet képez. A test magas, kétoldalt összenyomott.

Eltekintve a kétes fajoktól, hazánkban ebből a nemből 4 faj és egy keverékfaj ismeretes. Mint a kárászok, úgy a keszegek is a víz minemősége szerint, valamint bővebb vagy silányabb táplálékuk szerint változnak. Innen van az, hogy több olyan alak iratott le önálló faj gyanánt, mely arra nem tarthat igényt. Ilyenek: a *silány keszeg* (*Abramis Vetus* Heckel), mely a *dévér keszeg* (*A. brama* L.) főleg csak valamivel alacsonyabb teste és nagyobb szeme által különbözik; csak ritkán fordul elő a Fertőben. A *szemes keszeg* (*A. melanops* Heckel) tompább orra és vastagabb feje által különbözik az *Éva keszegtől* (*A. vimba* L.) Szintén nagyon ritka; Herman Ottó a Bodvából kapott néhány példányt. Végre a *Leuckart keszegről* (*A. Leuckartii* Heckel) kitudódott, hogy ez a *dévér keszegnek* és a *veresszárnyú konczérnak* csak keverék faja. Erre az említett két nagyon is kétes, a mellett még ritka fajra a részletes leírásban nem leszünk tekintettel, ellenben az említett keverék fajt részletesebben is fogjuk leírni, mert jellegei sokkal határozottabbak, mint az előbbieneké.

Abramis brama.

1. faj: *Dévér keszeg* (*Abramis brama* L.) A test magassága annak hosszában körülbelül 3-szor foglaltatik; a felig alul nyíló száj hasadéka a mellső orrlyukak alá terjed. A hosszabb alsóúszó a hátúszó vége előtt veszi kezdetét.

Halpénzek: 12-13/51-54 6-7.

Úszószárnyak: Ht 3/9; M 1/15; Hs 2,8; A 3/23-28;

F 19.

A fej hossza $5\frac{1}{2}$ -6-szor foglaltatik a magas és kétoldalt összenyomott test hosszúságában. Tompa orra csak kevéssel ér a patkóalakúan hasított szájnyíláson túl. A hátúszó kezdete a test hosszúságának felén túl esik; $2\frac{1}{2}$ -szer oly magas mint hosszú, hátafelé ferden leemetszett, úgy, hogy utolsó sugara 4-szer rövidebb első sugaránál. Az alsóúszó sokkal ($1\frac{1}{2}$) hosszabb, mint magas. A farkúszó alsó karélya hosszabb, mint felső karélya; alsó karélya oly hosszú, mint az alsóúszó alapja.

Háti oldala feketés, a test oldalai ezüstös színűek, sárgás árnyalattal és fekete pontocsákkal; toroka rózsaszínű, hasa fehér. Valamennyi úszó kékesfekete.

Hosszúságra nézve még a $\frac{1}{2}$ métert is túlhaladhatja s ilyenkor 4-5 kilót nyom.

Ívása május-juniusra, olykor még júliusra is esik. Az egyes peték aprók, sárgásszínűek. A körülbelül 140.000 petéből álló ikráját sekély helyeken, vízínövényekre rakja le.

Szereti a lassan folyó vizeket, tavakat, sőt mocsarakat is, különösen az agyagos fenekűeket. Nyár idején rendszeren közelebb a vizek fenekéhez tartózkodik, kisebb-nagyobb csapatokban; íváskor nagy seregek verődnek össze. Óvatos és félénk hal, mely minden zajtól megijedve menekül.

Táplálékát, mely vízínövények, férgek, rovarlárvák és iszapból áll, úgy keresi, hogy a vizek fenekét felkavarja.

Fehér húsát sokan jóízűnek mondják, mások számos szálkái miatt nem szeretik.

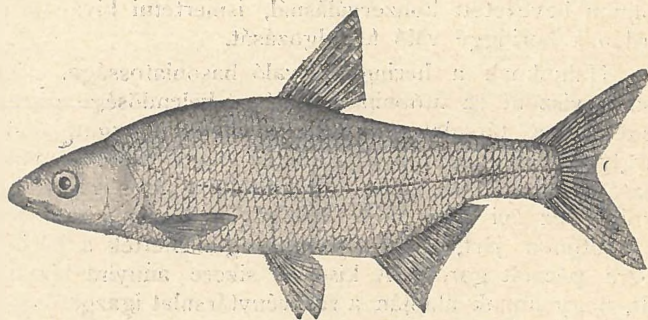
Észak-Közép- és Kelet-Európában honos; az Alpesektől délre nem fordul elő.

Ez a legközönségesebb keszegfaj majdnem összes folyóinkban és tavainkban él.

Népies nevei: Bárdkeszeg, Dévér, Lapátkeszeg, Lapiska, Platycza, Széleskeszeg, Szélhajtókeszeg. Chyzer szerint Zemplénben Feketeszárnyú keszegnek mondják.

Németül: Brachsen, Braxer, Bressen, Blei, Scheibpleizen, Sunnfisch.

2. faj: *Éva keszeg* (*Abramis vimba* L.) A megvastagodott és hosszú orr messzire túler a majdnem vízszintesen álló szájon. Az alsóúszó a hátúszó vége mögött veszi kezde-

Abramis vimba.

tét. A hátúszó mögött fekvő halpénzek a fark felső szélén ormosak.

Halpénzek: 9-10/58-60/5-6.

Úszószárnyak: Ht 3/8; M 1/15; Hs 2/9-10; A 3/17-20; F 19.

Ez a keszeg, mely különösen előre álló, vaskos orra által van jellemezve, aránylag nem oly magas, mint az előbbeni faj, amennyiben a test legnagyobb magassága körülbelül 4-szer foglaltatik a test egész hosszában; a fej hossza a test hosszában $4\frac{1}{2}$ -5 szőr van meg. A szájug a szem mellső szélével egy irányba esik.

A hátúszó majdnem pontosan a test hosszának közepén, valamivel a hasúszószárnyak mögött veszi kezdetét és még egyszer oly magas mint hosszú. Az alsóúszó sokkal hosszabb mint magas. A farkúszó alsó karélya alig hosszabb a felső karélynál.

Színe a hátán barnás vagy kékes, a test oldalai világosabbak, hasa ezüstös. Hát- és farkúszója kékes, a többi úszója

sárgásfehér; a mellúszószárnyak töve vöröses. Ivásakor (nászruhában) minden színe sokkal élénkebb és sötétebb. Nagyságra nézve nem éri utól a dévér keszeget, amennyiben rendszeren 20—25 cm.-nyire és csak kivételesen annál nagyobbra nő.

Juniusban ívik; Bloch szerint a peték száma 3.0.000-re tehető, melyeket a folyók sekély, köves, vagy kavicsos helyeire rakja.

Főleg Európa északi részében tartózkodik, nemcsak a folyókban, de a tengerekben is, ahonnan minden tavasszal a folyókba vándorol, hogy petéit lerakhassa, de csak ősz felé tér megint vissza a tengerekbe. Azok, melyek állandóan az édes vizekben élnek, nem vándorolnak. Oroszországnak a Fekete-tengerbe nyúló folyóiban szintén nagyon gyakori.

Nagyon óvatos hal, mely nehezen fogható; tápláléka mint az előbbenié.

Szálkás húsa miatt nálunk nem bír jelentőséggel. Oroszországban rengeteg mennyiségben értékesítik beszóva és szárítva.

Nálunk csak a Dunából és a Bodvából ismeretes (Heckel, Petényi, Herman).

Népies nevei: Évahal, Szilvaorrú keszeg.

Németül: Blaunase, Russnase, Näsling, Zärthe, Sindl.

(Folytatása következik.)

TÁRSULATOK.

Az Erd-dunaegyházal-halászati-társulat rendes közgyűlését november hó 17-ikén tartotta meg Duna-Adonyban, Paczona István társulati igazgató, helyettes elnök elnökleite alatt

Az igazgatói jelentés részletesen beszámol a lefolyt év eseményeiről, visszatükröztetve az ügybuzgó igazgató fáradhatatlan tevékenységét.

Kiemelendőnek tartjuk a jelentés azon részét, mely a halászati bérlők alkalmazottaival foglalkozik. Ezek között a szigorú ellenőrzés dacára még mindig akadnak egyének, kik a pillanatnyi haszon után törekedve, nem respektálják kellőképp sem a törvényt, sem a társulatnak az okszerű halászat üzésére vonatkozó intézkedéseit. Ellenük legjobb védelem az újabb időkben jólesően tapasztalt hatósági szigor.

Elejét veendő a tilalmi időben történhető kihágásoknak, a társulat tilalmi időben pecsét alá kívánja venni a hálókat. Nagyon megnyugtató volna szerinte az is, ha a községi bizonyítványok lelkiismeretesebben állíttatnának ki és e végből alaposan ellenőriztetnének.

A halászok bemondása szerint, így szól az igazgatói jelentés, a társulati területen szép számmal lehetett ez idén növények süllyt látni, jelöl az ikrakihelyezés sikerének. Az idei kelés nem nagyon sikerült. A kihelyezett rákok jól fejlődnek, mi az epidémia teljes megszűnését jelenti.

A volt pénztárnok lemondása következtében megüresedett pénztárnoki állásra a közgyűlés egyhangulag Nagy Pál erdőmérnököt választotta meg.

A lefolyt év számadásai átvizsgáltattak s rendben találtak.

A közgyűlés a kihágásokat feljelentő egyének részére 2-től 6 koronáig terjedhető jutalmat állapított meg.

Az igazgató tevékenységét hathatósabban öhajtván támogatni, hivatalos utazásaira a tavalyinál nagyobb összeget irányzott elő.

Az összes előirányzott kiadások fedezetre találnak a holdanként 4 fillérben megállapított tagjárulékokban s a múlt évről áthozott pénztári maradványban.

Nagy Pál azon tapasztalatait adja elő, hogy mily károkat okoznak a halászatnak a vízimadarak. Javaslatot terjeszt a közgyűlés elé a halászatra káros madarak pusztításáról, amely javaslat értelmében a társulati területen lőtt madarak után az illető örök meghatározott löpénzt kapnának. A közgyűlés magáévá teszi a javaslatot s egyben elhatározza, hogy annak megvalósíthatása végett pénzsegélyért fog folyamodni a m. kir. földművelésügyi ministerhez.

— z —

A „Duna-szekcső-drávatorokl” halászati társulat f. évi november hó 19-én tartotta meg Mohácson Hinka László alelnök elnökleite alatt rendes évi közgyűlését. Miután az érkezett kormányrendeletek felolvastattak, Németh Lipót társulati jegyző jelentését olvasta fel. A jelentés sajnálattal konstatálja, hogy az általános tilalmat nem tartják be, sok az orvhalász, sőt ezt még a hivatásos halászok is űzik; a hatóság, különösen a csendőrség a törvény, illetőleg rendelet szavainak helytelen magyarázása folytán nem támogatja a társulatot kellőképpen. Ehhez járul, hogy a Dráva horvátországi részén a szükséges törvény hiánya miatt a rablóhalászat akadálytalanul folyik és a társulat által nagy anyagi és erkölcsi áldozattal védett halállománya Horvátország részéről kiméletlenül pusztíttatik. Bejelenti végre, hogy özv. Vadas Kálmánné, bezdáni halgazdaságának benépesítése céljából, állítólag közhatalosságtól nyert engedély alapján, a társulat kötelekébe tartozó vizekből fogja ki — még tilalmi időben is — a halakat, a mi által a társulat tagjait érzékenyen megkárosítja; jóllehet ezen ügyben a társulat a felsőbb helyről kijelölt elsőfokú hatóságnál az engedély megadása ellen óvást emelt, keresetével elutasított.

A jelentés alapján a közgyűlés elhatározza:

a) Kéressék fel a földművelési kormány, hogy kezdeményezné a halászati törvénynek olyatén módosítását, hogy a halászati tilalom nemcsak az egyes halakra, hanem minden hal-fajra legyen az egész országra nézve, még pedig Horvát- és Szlavonországot is beleértve, kötelezőleg kimondva;

b) hogy addig is, míg a törvény megtelelőleg módosítatik, az általános halászati tilalom a Dunának Horvát- és Szlavonországok mentén fekvő részén is életbe léptetessék és annak megtartása szigorúan ellenőriztessék;

c) hasson oda, hogy a belügyi és pénzügyi kormány a csendőrséget, illetve pénzügyőrséget kötelezze arra, hogy azok a halászati társulatoknak kormányhatóságilag jóváhagyott üzemterveiben megállapított tilalmakat is ellenőrizzék és a társulatok által felállított örök működését támogassák.

d) hogy végre vizsgálja felül az özv. Vadas Kálmánné-nak Zombor sz. kir. város rendőrkapitánya által adott engedélyt, hatékonyan intézkedjék, hogy ilyen többé ki ne adattassék. A számvizsgáló bizottság jelentése alapján a benyújtott számadásokat tudomásul vette és a fölmentvényt megadta a közgyűlés.

Megállapítottatta jövő évi költségelőirányzat, mihez képest a tagok évi járuléka 4 fillérben lett megszabva.

Végre a közgyűlés elhatározza, hogy a megtartandó halászati kongresszuson részt vesz, képviseltetésével Ruzsovits József igazgatót bizza meg, kinek e célra 100 koronát utalványoz pénztárából.

—tt—

Újabb halászati társulat a Garamon. A Garam folyó Bény község felső határától a Dunába való beömléséig terjedő és mintegy 460 katr. holdat felölelő szakaszának halászati jogtulajdonosai f. é. november hó 26-án gyűltek össze másodízben Esztergomban alakuló közgyűlésre. Az esztergomi érsekség, főkáptalan és papnövelde, valamint a herczeg Pálffy Miklós uradalmából álló érdekeltség egyhangulag a társulás mellett szavazott. Elnöklő alispán ennek alapján a társulatot megalakultnak jelentette ki s az alapszabályokat is letárgyaltatta. Az

új halászati társulat cízme: »Bény garamtorki halászati társulat«; székhelye pedig Esztergom. Elnökké: Geiger Ferencz, alelnök-igazgatóvá pedig Takács Gyula választott. Ezen társulat megalakulásával az egész Garam folyó okszerű és egyöntetű üzem alá kerül.

-tt-

VEGYESEK.

Ikra-beszerezés. A hegyvidéki vizek halállományainak emelésével foglalkozó költőtelepek segélyezésére a földmiveltésügyi miniszter ez évben 1,370.000 darab közönséges és 1,000.000 drb. szivárványos pisztráng-ikra, továbbá 100.000 drb. galócza-ikrát kíván fordítani. E végből felhatalmazta az országos halászati felügyelőséget, hogy ezt a készletet kizárólag hazai telepeken szerezzék be és az eddigi módon, t. i. díjtalanul ossza szét. A szállítást a szomolányi, a znióvárjai és a kis-selmecezi haltenyésztő telepek teljesítik, a melyek az expedíciót már e hónap folyamán meg is kezdik.

A tengeri rákok és halak szívós életéről két érdekes közleményt olvasunk egy amerikai lapban. Az egyik szerint körülbelül 20 tengeri rákot felejtettek véletlenül egy vasuti waggonban mult év végétől ez év márczius hó végéig. Midőn a waggont kinyitották, azok még teljes egészségsnek örvendtek. A másik szerint mult év november elején fogott 14 dors-gadócsot (*Morrhua callarias*) felejtettek télire egy bárkában, mely idő alatt csak annyi táplálékhoz juthattak, amennyi a bárka lyukain bejöhettek. Midőn ez év április hó 16-án rájuk találtak, azt tapasztalták, hogy hátuk és oldaluk a rendesnél sokkal sötétebb, míg hasuk a szokottnál világosabb és még mindig, habár kissé lesoványodva, teljes erőben voltak.

Haltányozás és halászat Uj-Zeelandban. Uj-Zeelandban az u. n. akklimatizáló társaságok foglalkoznak a másutt sokra becsült halfajták meghonosításán. Pisztránggal 1871-ben kezdték népesítgetni az arra alkalmas vízfolyásokat s oly szép eredménnyel, hogy kevés év telt el s a patakok már dúsan szolgáltattak pisztrángot. A szivárványos pisztrángra vonatkozólag ott is tapasztalták, hogy minden salmonida között ez a legalkalmasabb a melegebb vizek benépesítésére. Ezek az akklimatizáló társaságok kiadásait a halászati és vadászati évadjegyekből s az eladásra is termelt ikra és ivadék után befolyó összegekből fedezik. A pisztráng-halászatra jogosító bérletjegy ára 1 font sterling. Ez minden társaság területén érvényes. A lazacot is törekedtek meghonosítani, az eredménnyel azonban mai napig sincsenek tisztában. Bár az ivadék szépen fejlődött a folyókban, nagy lazacot, legalább olyat, amely minden kétségen kívül az lett volna, nem fogtak ez ideig. Fogtak tengerjáró salmonidát, arról azonban nem lehetett biztosan megállapítani, lazac-e, vagy más salmonida. Ugy hogy az a nézet is talált követőkre, hogy a tulajdonképeni folyóbeli pisztrángok tengerjárókká lettek, a lazachoz hasonlóbb külsőt kaptak, a lazacok pedig világáig vándoroltak. Ennek az átmeneti halfajtának *Trutta novae-zelandiae* új nevet hoztak javaslatba.

Leőit pisztrángok szállítására tétetett a württembergi országos halász-egyesület kísérleteket. Csomagoló anyagul használtak 1. tőzegport, 2. fenyő-fűrészport, 3. pergamen-papirozt, 4. csalánt, 5. nyirkos vászonrongyokat. A szállítási időtartam 12-24 óra volt. A vizsgálatnál kitént, hogy a *legszebben értektek meg a tőzegpor és fűrészpor közé* csomagolt halak, bár ép akkor tikkasztó meleg járt. Utánok következtek a pergament-papirosba s azután csalán közé tett halak. Vászonrongy egyáltalán nem alkalmas a csomagolásra. Első föltétele az ily módon való szállítás sikerének, hogy a halat a vízből elevenen kitogva leöljük, vérét vegyük és kiszigereljük. Azután megszá-

ritjuk úgy, hogy egy kis félórára a levegőre akasztjuk; a megszártásnak az az előnye, hogy leforrázva ép oly „kék“-ek lesznek, mint a frissen fogottak. A halakat azután *háttal lefelé*, sorjában egymás mellé csomagoljuk, ügyelve arra, hogy egymáshoz ne érjenek, hanem közöttük csomagoló anyag legyen. Jég közé csomagolás a kísérletnél ki volt zárva, mert annak előnye eléggé ismeretes ugyan, de nyáron egy kissé bajos jéghez jutni,

A Nilus halai. Az egyiptomi kormány elhatározta, hogy a Nilus folyó halállományait tanulmányoztatni fogja. Ez ideig mintegy 90 fajta halat ismernek a Nilusból, ez a szám bár tetemes (hazánkban összesen 63 halfaj otthonos), újabb megfigyelések szerint nem foglalja magában az összes ott élő halfajtákat. A tanulmány nagyobb szabású s kutatni fogja, hogy az ott uralkodó fizikai, kémiai és geológiai viszonyok mily hatással vannak a folyó halainak életföltételeire. Az első évben a deltától Vady-Halfáig, a másodikban Berberig, a harmadikban Sobat-ig, illetve ha jól megy Ladóig s végre a negyedikben Albert-Nyamaig halad a tanulmányozás.

Óriási czet. Mint értesülünk, röviddel ezelőtt a Spitzbergák és Medve-sziget között egy óriási czethalat (*Balaenoptera bops*) fogtak, melynek hossza 21 méter, súlya pedig közelítőleg a fogás után 75.000 klg. volt, beleértve azonban ama 15.000 tengeri halat (*Morrhua callaris*) is, melyet felvágásakor, mint utolsó étkezéseinek maradványait, gyomrában találtak. — Az óriást Hamburgba vitték, ahol preparálni és közszemlére fogják kitenni.

Budapesti halpiaoz. Halpiaozunkon az üzleti pangás egyre tart még. Beltöldei fogások, az apró süllő és ponty kivételével, csekélyek. Apró jegelt süllő annyi jön a piacra, hogy az ára állandóan 12-14 fillér között mozog kilónként. Nagy szükség van azonban a nagy vágni való harcsában, amely keresett és ennek folytán ártartó. A rossz fogyasztás mellett Románia az idén ismét tömegben dobja árút a mi piacunkra; szállításai azonban felette rendetlenek; néha néhány napig teljesen elmaradnak, máskor ismét túltömegesek. Ennek folytán az áringadozás hihetetlen mérvet ölt. Mivel a román halak csakis bizományban érkeznek, az említett körülmények folytán gyakran megesik, hogy az árújáért alig térülnek meg fuvar és más költségek, vagyis úgy a beküldőre, mint a kereskedőre nézve veszteséggel jár az üzlet. Ezek a viszonyok természetesen hazai halászatunkra is károsak, mert az árak más cikknél alig tapasztalható hullámzásnak vannak kitéve. Nevezetesen kereskedőink nem mernek kötésekbe bocsátkozni, hanem csupán bizománybani szállításra vállalják a hazai eredetű halak értékesítését. Ez pedig annál egészségtelebber üzlet, mert halászaink és termelőink a kereskedők önkényének vannak kiszolgáltatva. Németországban máris általánosan állást foglaltak az ottani halászok érdekében, melynek éle első sorban romániai bevitel ellen irányul. Mennyire inkább vagyunk mi, mint szomszédok érdekelve, áldozatok árán javulásnak indult halászatunkat védelmezni, mely gyengébb fogásai és nagyobb költségek miatt képtelen a román hallal versenyezni. Nem mondom, hogy Románia behozatalt teljesen meg kell akadályozni, de hogy azt szabályozni mennyire idős volna, azt hiszem mindenki egyetért velem, ki ez árúczikk termelésével foglalkozik. Kereskedőink maguk is zúgolódnak, mert Románia folytonos meglepetései minden kalkulációt lehetetlenné tesz. Előhalból egy bárka érkezett Apatinból 80 mtm. apró pontylyal megrakva, mely 50 korona ár mellett talált vevőre; mondják, hogy a kereskedő még ezen alacsony ár mellett is tetemes veszteséget szenvedett. Tógazdaságaink a lehalasztást befejezték, de az eladott árút vevők csak igen lassan képesek átvenni. Sőt vannak tógazdaságok, amelyek egyáltalán nem voltak képesek termékeikre vevőt találni, daczára, hogy az idej árak 10-20 koronával olcsóbbak a múlt éviéknél. *Mai áraink nagyban:* Süllő, nagy jegelt 180-200 kor., süllő, közép jegelt 120-140 kor., süllő apró jegelt 12-15 kor. Ponty nagy élő 160-200 kor., ponty kisebb élő 48-50 kor., ponty nagy jegelt 50-60 kor., ponty kisebb jegelt 24-35 kor. Harcsa élő vágni való 190-200 kor., harcsa élő kisebb 140-160 kor., harcsa jegelt vágni való 140-160 kor., harcsa jegelt kisebb 60-80 kor. Csuka élő nagy 140-160 kor., csuka élő kisebb 80-100 kor., csuka jegelt nagy 80-90 kor., csuka jegelt kisebb 20-40 kor. Romániai: Süllő nagy jegelt 140-160 kor., süllő közép jegelt 80-100 kor. Ponty jegelt nagy 40-50 kor., ponty jegelt kisebb 14-20 kor. Csuka jegelt apró 10-20 korona.